

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՄԱՐԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ»

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Պատմության
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Ֆ.Վ.Մովսիսյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 7

« 20 » դեկտեմբերի 2023 թ.

Պ/Բ-034- ՀԱՅ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 Մասնագիտական
մանկավարժություն / Պատմություն

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.01.6 Պատմություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ պատմության

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ հեռակա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

հեռակա 5-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ

Դասախոս

Ղուլյան Յուրիկ

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե Yura.ghulyan@mail.ru

Վանաձոր- 2022թ.

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում.

«Հայ քաղաքական կուսակցությունների պատմություն» դասընթացը կարևորվում է պատմության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է 022201.01.6- Պատմություն կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

1. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել Հայ քաղաքական կուսակցությունների պատմությանը;

1. Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները Հայ քաղաքական կուսակցությունների պատմության վերաբերյալ:
2. Ուսանողներին սովորեցնել գիտելիքներն ու ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:
3. Նախապատրաստել մանկավարժական հետագա գործունեության:

2. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

«Հայ քաղաքական կուսակցությունների պատմություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների տեսական գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների առկայությունը հայոց պատմությունից

3. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունքները

«Հայ քաղաքական կուսակցությունների պատմություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. Գիտելիք և իմացություն

Ա1. Պատմագիտության բովանդակության, զարգացման փուլերի, պատմության իմաստի և նշանակության իմացություն, ազգային և համաշխարհային պատմագիտական հայեցակարգերի և պատմական գործընթացների հիմնարար և ժամանակակից հասկացությունների, տեսությունների ու մեթոդների իմացություն,

Ա2. «Հայ քաղաքական կուսակցությունների պատմություն» դասընթացը ուսանողին ծանոթացնում է հայ ազգային քաղաքական կուսակցությունների ձևավորման հիմնախնդիրներին, նրանց գաղափարախոսությանը, ծրագրային փաստաթղթերին,

այդ կուսակցությունների գործունեությանը 19-րդ 80-ական թվականներից սկսած, նրանց դերակատարմանը հայ ժողովրդի ազգային-ազատագրական շարժման մեջ, հայկական պետականության վերականգնման մեջ, ինչպես նաև նրանց գործունեությանը նորագույն ժամանակաշրջանում:

Հայ քաղաքական կուսակցությունների պատմություն պատմության ընթացքի, փուլերի, կարևորագույն իրադարձությունների, պատմական մտքի, պատմական առանձին դպրոցների և ուղղությունների ներկայացուցիչների պատմագիտական հայացքների և հիմնական գաղափարների, ավանդական և նոր տեսությունների իմացություն,

Գ. Հաղորդակցման, S2S և տվյալների հետ աշխատելու կարողություններ

Գ1. Գրավոր և բանավոր խոսքը տրամաբանորեն ճիշտ ձևակերպելու, իր աշխատանքը գիտական հիմունքներով կազմակերպելու կարողություն,

Գ2. Անհրաժեշտ տեսություններ, մեթոդներ և ժամանակակից գործիքակազմ գործնականում կիրառելու կարողություն, այդ թվում՝ տեղեկատվական և հաղորդակցման տեխնոլոգիաներ՝ մասնագիտական ոլորտում խնդիրների վերաբերյալ դիրքորոշում արտահայտելու կամ խնդիրներին նպաստող հիմնարար գործոնները վերլուծելու և աշխատանքը դյուրացնելու նպատակով,

Դ. Ընդհանրական (փոխանցելի) կարողություններ

Դ1. Ընթացիկ իրադարձություններն ու գործընթացները և անցյալի ու ներկայի փոխհարաբերությունները գնահատելիս քննադատական և ինքնաքննադատական մտածողություն դրսևորելու ունակություններ,

Դ2. Պատմության վերաբերյալ գիտելիքներն ու արդյունքները համադրելու և պատմագիտական գիտելիքի միջազգային չափանիշներին և չափորոշիչներին համապատասխանեցնելու, ինչպես նաև պատմագիտական գիտելիքի միջազգային ձեռքբերումները տեղայնացնելու և տեղական (ազգային) առանձնահատկությունների հետ համադրելու կարողություն,

Դ3. Մասնագիտական ոլորտի խնդիրները բացահայտելիս և լուծումներ առաջադրելիս ստեղծագործական մոտեցում ցուցաբերելու, ինչպես նաև նոր իրավիճակներին համապատասխան որոշումներ կայացնելու և սովորելու կարողություն:

Դ4. Գիտելիքների և կարողությունների բավարար մակարդակ՝ բարձրագույն կրթության երկրորդ մակարդակում «Պատմությունն մասնագիտությամբ ուսումը շարունակելու համար:

Ե. Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն

Ե1. Պատմաբանի մասնագիտական և էթիկական պատասխանատվության գիտակցելու և հանրային գործընթացների վրա հետազոտական արդյունքների հիման վրա կատարվող որոշումների ազդեցությունը ընկալելու կարողություն:

Ե2. Ազգի և պետության հանդեպ անձնական պատասխանատվություն ստանձնելու, իր գործունեությամբ ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը նպաստելու կարողություն:

Ե3. Ունակ է իր կրթական պահանջմունքները բացահայտելու և հետագա ուսումնառության վերաբերյալ ինքնուրույն որոշում կայացնելու ուն

4. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների.

«Հայ քաղաքական կուսակցությունների պատմությունն դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել իր մասնագիտական գործունեության ընթացքում, դպրոցում, արխիվում, թանգարանում աշխատելու, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և պատմության ուսումնասիրման բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

5. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	2 կրեդիտ/ 60 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	4
Գործնական աշխատանք	
Մեմինար պարապմունք	4
Լաբորատոր աշխատանք	
Ինքնուրույն աշխատանք	52
Ընդամենը	60

6. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները .

- Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային զրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը: Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:
- Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության: Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են

- **Ուեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Կտր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տետր** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Ձեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

7. **Դասավանդման մեթոդներներն են** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր...

8. **Ուսումնառության մեթոդներն են** մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, պլզորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում...

9. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	Հայ ազգային քաղաքական կուսակցությունների ձևավորումը	2				
2.	Հայ ազգային կուսակցությունների գործունեությունը 19-րդ դարի վերջերին և 20-րդ դարի սկզբներին: Երիտթուրքերի հեղաշրջումը և հայ քաղաքական կուսակցությունները		2			
3.	Հայ քաղաքական կուսակցությունները Հայաստանի առաջին Հանրապետությունում	2				
4.	Հայ քաղաքական կուսակցությունները Հայաստանի երրորդ հանրապետությունում		2			

10. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Հայոց պատմություն, հատոր 3 գիրք Առաջին, Երևան	2010

2.	Հ.Յ. Դաշնակցության պատմություն. Եր.	1992
3.	Յիսնամեակ Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան (1887-1937), խմբ. Ստեփան Սապահ-Գիւլեանի, Փրովիտէնս,	1938
4.	Յուշարձան նուիրուած Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Քառասունամեակին, տպագր. Յ. Բ. Թիրապեան, Փարիզ,	1930
5.	Հովհաննիսյան Գ., Հնչակյան կուսակցության պատմություն (1887-1915 թթ.), Երևան	2012
6.	Վարանդեան Միքայել, Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւն, Թեհրան, 1981, Երեւան,	1992,
7.	Ղազարյան Վ., Արմենական կուսակցությունը, Բեյրութ	1985
8.	Դալլաքյան Կ., Ռամկավար ազատական կուսակցության պատմություն, Երևան	1999
2.		
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Հովհաննիսյան Գ., Հնչակյան կուսակցության պատմություն (1887-1915 թթ.), Երևան,	2012
2.	Չելեայան Անդրանիկ, Չորավար Անդրանիկ և հայ հեղափոխական շարժումը, Երևան,	1990
3.	Պատմութիւն Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան (1887-1962), հատ. Ա., խմբ. Ա. Կիտուր, Պէյրութ,	1962
4.	Պատմութիւն Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան (1887-1962), հատ. Բ., խմբ. Ա. Կիտուր, Պէյրութ,	1963
5.	Խոռոչիյան Գևորգ, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության ծնունդը, Երևան,	2000
6.	Վրացեան Սիմոն, Հայաստանի Հանրապետութիւն, Փարիզ, 1928, Պէյրութ, 1968, Թեհրան,	1982:
7.	Խատիսեան Ալեքսանդ, Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը, Պէյրութ, -	1968
8.	Հայաստանի Հանրապետությունը 1918-1920 թթ. /փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու/, Երևան,	2000
9.	Հայաստանի անկախության հռչակումը և իշխանության կենտրոնական մարմինների ձևավորումը (1918 թ. Մայիս-հուլիս), (փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու), խմբ. Հ. Սուքիասյան,	2009
10.	Ռիչարդ Հովհաննիսյան, Հայաստանի Հանրապետություն, հատ. 1, Երևան,	2005
11.	Ռուբեն, Հայ յեղափոխականի մը յիշատակները, հ.7, Թեհրան	1982
12.	Ներսիսյան Ս., Հայ ազատագրական շարժումները և հնչակյանները 1880-1890-ական թվականներին, ՊԲՀ., հ.3	1987
13.	Պողոսյան Հ., Փարամագ, Երևան	1992
14.	Կարապետյան Ա., Արմենականների կուսակցության կազմավորումը, Լրաբեր	1993

	հասարակական գիտությունների, թիվ 2, Երևան,	
15.	Խուդինյան Գ., Դաշնակցությունը ազատագրական պայքարի մարտավարության հստակեցման ճանապարհին 1890-1895թթ., Հայոց պատմության հարցեր, Երևան	2002
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.		
2.		

1. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

1.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն
1.	Հայ ազգային քաղաքական կուսակցությունների ձևավորումը	Ներկայացնել հայ ազգային քաղաքական կուսակցությունների ձևավորման պատմությունը, կուսակցությունների նպատակները, Արևմտյան Հայաստանի ազատագրման ծրագրերը, միջոցները, կուսակցությունների մասնաճյուղերը, մասնակցությունը ազատագրական պայքարին	2	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010: Ղազարյան Վ., Արմենականկուսակցությունը, Բեյրութ,1985, Կարապետյան Ա., Արմենականների կուսակցության կազմավորումը, Լրաբեր հասարակական գիտությունների, թիվ 2, Երևան,1993,Յիսնամեակ Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան (1887-1937), խմբ. Ստեփան Սապահ-Գիլեանի, Փրովիտենս,1938, Յուշարձան նուիրուած Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Քառասունամեակին, տպագր. Յ. Բ. Թիրապեան, Փարիզ,1930, Հովհաննիսյան Գ., Հնչակյան կուսակցության պատմություն (1887-1915 թթ.), Երևան,2012, Պատմութիւն Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան (1887-1962), հատ. Ա., խմբ. Ա. Կիտուր, Պէյրութ, 1962, Հ.Յ. Դաշնակցության պատմություն. Եր.1992, Վարանդեան Միքայէլ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւն, Թեհրան, 1981, Երևան, 1992, Խուդինյան Գևորգ, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության ծնունդը,

				Երևան, 2000, Խուդինյան Գ., Դաշնակցությունը ազատագրական պայքարի մարտավարության հստակեցման ճանապարհին 1890-1895թթ., Հայոց պատմության հարցեր, Երևան, 2002:
2.	Հայ քաղաքական կուսակցությունները Հայաստանի առաջին հանրապետությունում	Ներկայացնել Հայաստանի անկախության հռչակման հետ կապված կուսակցությունների դիրքորոշումները, , ՀՀ-ում գործող կուսակցությունները, ՀՅԴ-ն որպես իշխող կուսակցություն, կուսակցությունների փոխհարաբերությունները, դիրքորոշումները, Հայաստանի հանրապետության խորհրդարանում գործող քաղաքական կուսակցությունները հայ քաղաքական կուսակցությունների դիրքորոշումները հայկական հարցի վերաբերյալ 1918-1920թթ.:	2	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010: Օ. Հայոց պատմություն, հ.4, Երևան, 2010, Վրացեան Սիմոն, Հայաստանի Հանրապետութիւն, Փարիզ, 1928, Պէյրութ, 1968, Թեհրան, Խատիսեան Ալեքսանդ, Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը, Պէյրութ, - 1968, Հայաստանի Հանրապետությունը 1918-1920 թթ. /փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու/, Երևան, Հայաստանի անկախության հռչակումը և իշխանության կենտրոնական մարմինների ձևավորումը (1918 թ. Մայիս-հուլիս), (փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու), խմբ. Հ. Սուքիասյան, 2000, Ռիչարդ Հովհաննիսյան, Հայաստանի Հանրապետություն, հատ. 1, Երևան, 2005, Ռուբեն, Հայ յեղափոխականի մը յիշատակները, հ.7, Թեհրան, 1982, Կարապետյան Մ., Հայաստանը 1912-1920 թվականներին, Երևան, 2003, Հակոբյան Ա., Հայաստանի խորհրդարանը և քաղաքական կուսակցությունները 1918-1920թթ., Երևան, 2005, Հայաստանի Հանրապետության պառլամենտի նիստերի արձանագրություններ 1918-1920թթ. Երևան, 2010, Հարությունյան Ա.,

				Սերի պայմանագիրը և հայ հասարակական – քաղաքական միտքը, Երևան, 2004:
--	--	--	--	--

1.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Մտուցման ձևը	Գրականություն
1.	Հայ ազգային կուսակցությունների գործունեությունը 19-րդ դարի վերջերին և 20-րդ դարի սկզբներին: Երիտթուրքերի հեղաշրջումը և հայ քաղաքական կուսակցությունները	Հայ ազգային խմբակների ու կազմակերպությունների առաջացման նախադրյալները, Միություն ի փրկություն, Սև խաչ, Զինակիր, Պաշտպան հայրենյաց կազմակերպությունները, Բարենպատակ ընկերություն, Հայրենիքի սիրո գրասենյակ, Հայասեր-Ազգասեր, Հայրենասենների միություն կազմակերպություններն ու ազատագրական խմբակները, նրանց գործունեությունը, դեկավարները, նպատակները: Կազմակերպությունները որպես հիմք ապագա կուսակցությունների ձևավորման համար:	2	բանավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010: Ղազարյան Վ., Արմենական կուսակցությունը, Բեյրութ, 1985, Կարապետյան Ա., Արմենականների կուսակցության կազմավորումը, Լրաբեր հասարակական գիտությունների, թիվ 2, Երևան, 1993, Յիսնամեակ Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան (1887-1937), խմբ. Ստեփան Մապահ-Գիլեանի, Փրովիտենս, 1938, Յուշարձան նուիրուած Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Քառասունամեակին, տպագր. Յ. Բ. Թիրապեան, Փարիզ, 1930, Հովհաննիսյան Գ., Հնչակյան կուսակցության պատմություն (1887-1915 թթ.), Երևան, 2012, Պատմութիւն Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան (1887-1962), հատ. Ա., խմբ. Ա. Կիտուր, Պէյրութ, 1962, Հ.3. Դաշնակցության պատմություն. Եր. 1992, Վարանդեան Միքայել, Հ. 3.

					Դաշնակցութեան պատմութիւն, Թեհրան, 1981, Երևան, 1992, Խուդինյան Գևորգ, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության ծնունդը, Երևան, 2000, Խուդինյան Գ., Դաշնակցությունը ազատագրական պայքարի մարտավարության հստակեցման ճանապարհին 1890-1895թթ., Հայոց պատմության հարցեր, Երևան, 2002:
2	Հայ քաղաքական կուսակցությունները Հայաստանի երրորդ հանրապետությունում	Արմենական կուսակցության ստեղծումը, Մկրտիչ Փոքրթուգայանը և Արմենիա թերթը, Արմենականների ծրագիրը, նպատակները, դրան հասնելու միջոցները, Արմենական կուսակցության մասնաճյուղերի հիմնումը, կուսակցության կառուցվածքը, կապերը հայրուկային շարժման գործիչների հետ:	2	բանավոր	Հայոց պատմություն, հ.4, Երևան, 2010, Մինասյան Է., Հայաստանի երրորդ Հանրապետության պատմություն, Երևան, 2013: Համացանց

1.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն
-----	--------------------------------	-----------------------	------------------	------------------------	--------------	---------------

1.	Հայ ազգային խմբակների ու կազմակերպությունների գործունեությունը 19-րդ դարի 80-ական թվականներին	19-րդ դարի 60-80-ական թվականներին արևմտահայ և արևելահայ ազատագրական պայքարի գազափարախոսության մեջտեղի ունեցած փոփոխությունները: Լուսավորչականությունից դեպի զինված պայքարի անհրաժեշտության գիտակցումն ու քարոզչությունը:	Ռեֆերատ, Անհատական աշխատանք	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010: Ծ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմությունից, Երևան 1976, Ռ. Հովհաննիսյան – Արևմտահայ ազգային ազատագրական շարժումները և Կարինի << պաշտպան հայրենյաց>> կազմակերպությունը / 19-րդ դարի 70-80 –ական թթ./,1965, Մ.Ներսիսյան–Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան,2002:
2.	ՀՅԴ-ի հիմնադիրները	Քրիստափոր Միքայելյան, Սիմոն Զավարյան, Ստեփան Զորյան՝ Ռոստոմ	Ռեֆերատ, Անհատական աշխատանք	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010: Հ.Յ. Դաշնակցության պատմություն. Եր.1992, Վարանդեան Միքայել, Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւն, Թեհրան, 1981, Երևան, 1992, Խոդինյան Գևորգ, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության ծնունդը, Երևան, 2000,
3.	Հայաստանում առաջին մարքսիստական խմբակի հիմնումը: Ստեփան Շահումյան	Զալալօղլիում հիմնված առաջին մարքսիստական խմբակը որպես հիմք Հայ սոցիալիստ դեմոկրատների միության ստեղծման համար:	Ռեֆերատ, Անհատական աշխատանք	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010: Հայկական սովետական հանրագիտարան, համացանց
4.	Սոցիալիստ-հեղափոխականների էսսեռների կուսակցությունը	Կուսակցության հիմնումը, գաղափարախոսությունը, մասնաճյուղերի հիմնումը:	Ռեֆերատ, Անհատական աշխատանք	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010: Հայկական սովետական հանրագիտարան, համացանց
5.	Հնչակյան կուսակցությունն առաջին աշխարհամարտի նախօրյակին	Հարաբերությունների խզումը երիտթուրքերի հետ, Հնչակյանների ու Իթիլաֆականների հարաբերությունները, Արևմտյան Հայաստանում բարեփոխումների վերաբերյալ կուսակցության դիրքորոշումը:	Ռեֆերատ, Անհատական աշխատանք	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Ծ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմություն, Երևան, 1976, Հովհաննիսյան Գ., Հնչակյան կուսակցության պատմություն (1887-1915 թթ.), Երևան,2012, համացանց

6.	Հայ քաղաքական կուսակցությունները և առաջին աշխարհամարտը	Կուսակցությունների դիրքորոշումը սկսված պատերազմի նկատմամբ, կամավորական շարժումը և կուսակցությունները:	Ռեֆերատ, Անհատական աշխատանք	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ., Ե, Երևան, 1990: Ծ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմություն, Երևան, 1976, Հովհաննիսյան Գ., Հնչակյան կուսակցության պատմություն (1887-1915
7.	Հայաստանի կոմունիստական կուսակցությունը	Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության ստեղծումը, անցած ուղին:	Ռեֆերատ, Անհատական աշխատանք	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.4, Երևան, 2010: Հայկական սովետական հանրագիտարան, համացանց
8.	Հայ ժողովրդական կուսակցության գաղափարախոսությունը, ծրագիրը և մարտավարությունը	Հայ ժողովրդական կուսակցության ստեղծումը, գործունեության շրջանակները, հայկական հարցի վերաբերյալ կուսակցության մոտեցումները:	Ռեֆերատ, Անհատական աշխատանք	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.4, Երևան, 2010, Վրացեան Սիմոն, Հայաստանի Հանրապետութիւն, Փարիզ, 1928, Պէրրուք, 1968, Թեհրան, Խատիսեան Ալեքսանդ, Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը, Պէրրուք, - 1968, Հայաստանի Հանրապետությունը 1918-1920 թթ. /Վաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու/, Երևան, Ռիչարդ Հովհաննիսյան, Հայաստանի Հանրապետություն, հատ. 1, Երևան, 2005, Ռուբեն, Հայ յեղափոխականի մը յիշատակները, հ.7, Թեհրան, 1982 Հայկական սովետական հանրագիտարան, Երևան 1996 համացանց, Սուրեն Սարգսյան Հայ ժողովրդական կուսակցության «Ժողովուրդե պաշտոնաթերթը ,

9.	ՀՅԴ Ընդհանուր 9-րդ ժողովը	ՀՅԴ կառույցները սփյուռքում, Հայ դատի գրասենյակների հիմնումը, նրա կողմից հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման հետապնդումը:	Ռեֆերատ, Անհատական աշխատանք	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.4, Երևան, 2010, Վրացեան Սիմոն, Հայաստանի Հանրապետություն, Փարիզ, 1928, Պէյրուի, 1968, Թեհրան, Խատիսեան Ալեքսանդ, Հայաստանի Հանրապետության ծագումն ու զարգացումը, Պէյրուի, - 1968, Հայաստանի Հանրապետությունը 1918-1920 թթ. /փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու/, Երևան, Ռուբեն, Հայ յեղափոխականի մը յիշատակները, հ.7, Թեհրան, 1982 Հակոբյան Ա., Երևան, 1994:
10.	Բազմակուսակցական համակարգի ձևավորումը Հայաստանի Հանրապետությունում	Հայաստանի Հանրապետությունում հասարակական կազմակերպությունների մասին օրենքի ընդունումը, նոր քաղաքական կուսակցությունների ստեղծումը:	Ռեֆերատ, Անհատական աշխատանք	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.4, Երևան, 2010, Համացանց,
11.	Ազգային ինքնորոշում միավորում	Ազգային ինքնորոշում միավորում կուսակցության գաղափարախոսությունը: Պարույր Հայրիկյան	Ռեֆերատ, Անհատական աշխատանք	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	<i>Ղարաբաղյան ազատագրական պատերազմ հանրագիտարան:</i> Երևան, Հայաստան: «Հայկական Հանրագիտարանե հրատարակչություն: 2004: «Հայաստանի Կառավարության պետական ռեզիստրե: Արխիվացված է օրիգինալից 2020 թ. ՀՀ Ազգային ժողովի պաշտօնական կայք: «Ազգային ինքնորոշում միավորումե խմբակցություն, 1995 թուական: Համացանց,

2. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
--------------------	---

Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան 1
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	Պրոեկտոր
Համակարգչային ծրագրեր	Համակարգիչ
Այլ	Քարտեզներ

3. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի:

3.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

3.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

3.3. Գնահատման չափանիշները

- Տեսական գիտելիքները:
- Գործնական աշխատանքները
- Ինքնուրույն աշխատանքը.....:

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 Մասնագիտական
մանկավարժություն / Պատմություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/
Կրթական ծրագիր՝ 011401.01.6 Պատմություն _____

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	Պ/բ-034- Յայ քաղաքական կուսակցությունների պատմություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	5-րդ տարի, 9-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	8	Դասախոսություն	4
			Սեմինար	4
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	52		
	Ընդամենը	60		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	<p>«Յայ քաղաքական կուսակցությունների պատմությունն առարկայի ուսուցումը նպատակ ունի.</p> <p>1.Ուսանողներին ծանոթացնել հայ քաղաքական կուսակցությունների ձևավորման և գործունեության պատմությանը, ներկայացնել նրանց ունեցած վերաբերմունքը հայրենական և համաշխարհային պատմության 19-րդ դարավերջի և 20-րդ դարի կարևորագույն իրադարձությունների նկատմամբ:</p>			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <p>Յայ քաղաքական կուսակցությունների ձևավորման պատմությունը, նրանց քաղաքական ծրագրերը, նրանց գործունեության պատմությունը, նրանց դերը հայ իրականության մեջ:</p> <p><i>Յմտություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • պատմության բնագավառում մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու հմտություններ • պատմական դեպքերի տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառահետևանքային կապը հասկանալու ունակություն: • մասնագիտական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտություններ <p><i>Կարողունակություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառում պատմական իրողությունները հասկանալու համար • ստացած գիտելիքների միջոցով համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն 			

	<ul style="list-style-type: none"> • պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն:
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>Թեմա 1. Հայ ազգայի ազատագրական խմբակները և կազմակերպությունները որպես հենք հայ քաղաքական կուսակցությունների ձևավորման համար:</p> <p>Թեմա 2. Հայ ազգային խմբակների և կազմակերպությունների գործունեությունը 19-րդ դարի 80-ական թվականների:</p> <p>Թեմա 3. Արմենականների կուսակցության ձևավորումը</p> <p>Թեմա 4. Սոցիալ-դեմոկրատական հնչակյան կուսակցության ձևավորումը:</p> <p>Թեմա 5. Հայ հեղափոխական դաշնակցության ձևավորումը:</p> <p>Թեմա 6. Հայ քաղաքական կուսակցությունների գործունեությունը 19-րդ դարի 80-90-ական թթ.:</p> <p>Թեմա 7. Ֆիդայական շարժումը և հայ ազգային կուսակցությունները</p> <p>Թեմա 8. 1890-ականթթ.ինքնապաշտպանական մարտերը և հայ ազգային կուսակցությունները</p> <p>Թեմա 9. Հայ ազգային կուսակցությունների գործունեությունը 19-րդ դարի վերջերին և 20-րդ դարի սկզբներին:</p> <p>Թեմա 10. Առաջին աշխարհամարտը և հայ քաղաքական կուսակցությունները</p> <p>Թեմա 11. Հայոց մեծ եղեռնը և հայ քաղաքական կուսակցությունները</p> <p>Թեմա 12. Հայ քաղաքական կուսակցությունները և հայ ժողովրդի ինքնապաշտպանական մարտերը:</p> <p>Թեմա 13. Հայաստանի առաջին հանրապետության հռչակումը և կուսակցությունները:</p> <p>Թեմա 14. Հայ քաղաքական կուսակցությունները Հայաստանի հանրապետության խորհրդարանում:</p> <p>Թեմա 15. Հայկական հարցը և հայ քաղաքական կուսակցությունները 1918-1920թթ.:</p> <p>Թեմա 16. Հայ քաղաքական կուսակցությունների գործունեությունը Հայաստանի երրորդ հանրապետությունում</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<p>Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✓ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✓ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն,

	<p>✓ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, թեստային առաջադրանք</p>
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Յ.Յ. Դաշնակցության պատմություն. Եր.1992 2. Հայ ժողովրդի պատմություն հ. 6. Եր. 1975 3. Հայ ժողովրդի պատմություն հ.4. Եր. 2008 4. Յիսնամեակ Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան (1887-1937), խմբ. Ստեփան Սապահ-Գիլեանի, Փրովիտէնս, 1938 5. Յուշարձան նուիրուած Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Քառասունամեակին, տպագր. Յ. Բ. Թիւրապեան, Փարիզ, 1930 6. Հովհաննիսյան Գ., Հնչակյան կուսակցության պատմություն (1887-1915 թթ.), Երևան, 2012, 354 էջ: <p><i>Լրացուցիչ</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Յուշարձան նուիրուած Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Քառասունամեակին, տպագր. Յ. Բ. Թիւրապեան, Փարիզ, 1930 2. Աւետեան Մ., Հայ ազատագրական ազգային յիսնամեայ (1870-1920) յուշամատեան եւ Չօր. Անդրանիկ, Փարիզ, 1954 3. Կոստանոյան Էմմա, Ակնարկներ արևմտահայ մշակութային և հասարակական-քաղաքական կյանքի պատմության /19-րդ դարի 80-ական թվականներ/, Երևան, 2005, 175 էջ: 4. Համբարյան Ազատ, Ազատագրական շարժումները Արևմտյան Հայաստանում (1898-1908 թթ.), Երևան, 1999 5. Հովհաննիսյան Գ., Հնչակյան կուսակցության պատմություն (1887-1915 թթ.), Երևան, 2012 6. Չելեայան Անդրանիկ, Չորավար Անդրանիկ և հայ հեղափոխական շարժումը, Երևան, 1990 7. Չորմիսեան Լևոն, Համապատկեր արեւմտահայոց մէկ դարու պատմութեան 8. Աւետեան Մ., Հայ ազատագրական ազգային յիսնամեայ (1870-1920) յուշամատեան եւ Չօր. Անդրանիկ, Փարիզ, 1954 9. Համբարյան Ազատ, Ազատագրական շարժումները Արևմտյան Հայաստանում 10. Չելեայան Անդրանիկ, Չորավար Անդրանիկ և հայ հեղափոխական շարժումը, Երևան, 1990, 720 11. Չորմիսեան Լևոն, Համապատկեր արեւմտահայոց մէկ դարու պատմութեան, Բ. հատ. (1878-1908 թթ.), Պէյրուս, 1974 12. Պատմութիւն Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան (1887-1962), հատ. Ա., խմբ. Ա. Կիտուր, Պէյրուս, 1962 13. Պատմութիւն Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան (1887-

	<p>1962), հատ. Բ., խմբ. Ա. Կիտուր, ՊԵՅՐՈՒԹ, 1963:</p> <p>14. Սերոբեան Մ., Մեր պայքարը հայ ազատագրութեան ուղիով (վերլուծումներ Հայկական հարցին շուրջ), Գահիրե, 1948</p> <p>15. Խուղինյան Գևորգ, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության ծնունդը, Երևան, 2000, 227</p> <p>16. Վարանդեան Միքայել, Յ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւն, Թեհրան, 1981, Երևան, 1992,</p> <p>17. Վրացեան Սիմոն, Հայաստանի Հանրապետութիւն, Փարիզ, 1928, ՊԵՅՐՈՒԹ, 1968, Թեհրան, 1982:</p> <p>18. Խատիսեան Ալեքսանդր, Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը, ՊԵՅՐՈՒԹ, 1968:</p> <p>19. Հայաստանի Հանրապետությունը 1918-1920 թթ. /փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու/, Երևան, 2000:</p> <p>20. Հայաստանի անկախության հռչակումը և իշխանության կենտրոնական մարմինների ձևավորումը (1918 թ. մայիս-հուլիս), (փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու), խմբ. Յ. Սուքիասյան, 2009:</p> <p>21. Ռ. Հովհաննիսյան, Հայաստանի Հանրապետություն, հատ. 1, Երևան, 2005,</p>
--	---